

ULOGA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RAZVOJU HRVATSKOG GOSPODARSTVA

Mornar, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:891576>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-06-27**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**EKONOMSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U SPLITU**

ZAVRŠNI RAD

**ULOGA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RAZVOJU
HRVATSKOG GOSPODARSTVA**

Mentor: prof. dr. sc. Zlatan Reić

Studentica: Antonia Mornar

Split, srpanj 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD

- 1.1. Cilj rada
- 1.2. Izvori podataka i metode istraživanja
- 1.3. Sadržaj i struktura rada

2. KARAKTERISTIKE MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U RH

- 2.1. Pojam i uloga malih i srednjih poduzeća
- 2.2. Kriteriji za razvrstavanje subjekata
- 2.3. Oblik organiziranja malih i srednjih poduzeća
 - 2.3.1. D.O.O.
 - 2.3.2. D.D.
 - 2.3.3. Partnerstvo
 - 2.3.4. Obrt
- 2.4. Prednosti i nedostaci malih i srednjih poduzeća

3. GOSPODARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

- 3.1. Nedostaci i mogućnosti zemalja u razvoju
- 3.2. Razvijenost hrvatskog gospodarstva
 - 3.2.1. BDP
 - 3.2.2. Izvoz robe
 - 3.2.3. Uvoz robe
 - 3.2.4. Vanjski dug
 - 3.2.5. Stopa nezaposlenosti
- 3.3. Utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva

4. ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA ZA HRVATSKO GOSPODARSTVO

- 4.1. Utjecaj malih i srednjih poduzeća na razvoj gospodarstva
- 4.2. Utvrđivanje razvijenosti malog i srednjeg poduzetništva u RH
 - 4.2.1. Broj malih i srednjih poduzeća
 - 4.2.2. Zaposlenost
 - 4.2.3. Vlasnička struktura
 - 4.2.4. Prihodi
- 4.3. Analiza poslovanja malih i srednjih poduzetnika u RH
- 4.4. Financiranje malog i srednjeg poduzetništva u RH
 - 4.4.1. HAMAG BICRO
 - 4.4.2. HBOR
 - 4.4.3. Ministarstva RH
 - 4.4.4. Privatni i javni fondovi
- 4.5. Ograničavajući čimbenici daljnjeg razvoja malih i srednjih poduzeća

5. ZAKLJUČAK

6. LITERATURA

POPIS TABLICA

1. UVOD

1.1. Cilj rada

Malo gospodarstvo čini 99,7% svih gospodarskih subjekata u Republici Hrvatskoj. Sama ta činjenica ukazuje kolika je njegova važnost za hrvatsko gospodarstvo i njegov razvoj. Potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, generira zapošljavanje i značajno pridonosi povećanju proizvodnje i izvoza te isto tako ima direktan utjecaj na prihode i BDP Republike Hrvatske.

Cilj ovog rada je ukazati na važnost sektora malog gospodarstva na daljnji razvoj gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Ovaj završni rad napravljen je na temelju prikupljanja i analize sekundarnih izvora podataka. Sekundarni izvori podataka dostupni su u znanstvenoj i stručnoj literaturi vezanoj za osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća, njihovo financiranje te utjecaj istih na razvoj gospodarstva Republike Hrvatske.

Metode korištene u ovom radu: deduktivna i induktivna metoda, metoda analize, statističke metode, metoda sinteze i metoda klasifikacije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Struktura rada podijeljena je na 5 dijelova.

Prvo poglavlje govori o cilju i svrsi rada, izvorima podataka te strukturi rada.

U drugom poglavlju prikazana su glavna obilježja, kriteriji razvrstavanja i oblici organiziranja malih i srednjih poduzeća.

Treće poglavlje govori o trenutnom stanju u hrvatskom gospodarstvu i pokazateljima koji to potvrđuju.

U četvrtom poglavlju opisuje se utjecaj malih i srednjih poduzeća na razvoj gospodarstva i načini na koji se ta ista poduzeća financiraju.

Peto kao zaključno poglavlje sumira sve prethodno navedene činjenice i ističe ono najbitnije.

Na samom kraju rada nalazi se popis tablica prikazanih u radu.

2. KARAKTERISTIKE MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U RH

2.1. Pojam i uloga malih i srednjih poduzeća

Poduzetništvo je gospodarska aktivnost u kojoj pojedinac ili skupina pojedinaca ulažu kapital u određeni pothvat i preuzimaju rizik s ciljem ostvarivanja zarade. Ovisno o visini kapitala, mogućnostima ulaganja, poduzeća možemo podijeliti na mala, srednja i velika.

U današnje vrijeme suočeni smo s brzim i naglim promjenama koje se odnose na cjelokupno gospodarstvo. Kako bi uspješnost poslovanja poduzeća bila što veća, sve aktivnosti koje se dešavaju u njemu moraju se pomno kontrolirati. To znači da pozornost treba usmjeriti na osiguravanje adekvatne informacijske podloge, a samim time i na njihovo financijsko izvještavanje i računovodstveni sustav. Mikro, mala i srednja poduzeća pokretači su hrvatskog gospodarstva. Ona stvaraju nova radna mjesta, potiču gospodarski rast te osiguravaju društvenu stabilnost.

Pojam malih i srednjih poduzeća se odnosi na veliki broj različitih subjekata koji se razlikuju po vrsti djelatnosti, broju zaposlenih, vrijednosti resursa koje ulažu u poslovanje, visini prihoda koje ostvaruju i mnogih drugih.

Subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti zbog ostvarivanja dobiti na tržištu.¹ Malo gospodarstvo u Hrvatskoj čini 99,7% registriranih poslovnih subjekata i udio od oko 48% u ukupnom broju zaposlenih. No, unatoč tome malo gospodarstvo u Hrvatskoj nije dovoljno konkurentno, ne proizvodi visoko kvalificirane proizvode, mali broj takvih poduzeća ima visok potencijal rasta, poduzeća se susreću s velikim problemima glede financiranja svojih aktivnosti što predstavlja značajna ograničenja koja je potrebno otkloniti kako bi se ovaj sektor mogao razvijati i opstati na tržištu. U Hrvatskoj postoje mnoge institucije (HBOR, HAMAG, HGK) koje pomažu razvoj malih i srednjih poduzeća kroz razne programe, poticaje, subvencije i oslobođenja.

Mala i srednja poduzeća danas se ističu kao segment gospodarstva kojem bi svaka zemlja trebala dati posebno mjesto u razvoju poduzetništva. Zahvaljujući njihovoj fleksibilnosti, lakšoj primjeni novih trendova u menadžmentu, boljoj komunikacije unutar tvrtke i sl., sektor malih i srednjih poduzeća predstavlja imperativ za sve zemlje koje žele svoju ekonomiju prilagoditi novim tržišnim uvjetima. Kako bi se omogućio daljnji razvoj malog gospodarstva potrebno je uz pomoć države i institucija koje pomažu razvoju malih i srednjih poduzeća otkloniti glavne prepreke razvoju kao što su korupcija, ograničeni izvori financiranja, pravna i zakonska ograničenja te im osigurati povoljne tržišne preduvjete i stimulatívne programe kreditiranja.

¹ Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva - <https://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva> (06.07.2019.)

2.2. Kriteriji za razvrstavanje subjekata

Ekonomija je sama po sebi različita u svakoj zemlji, a to znači i da regulative koje definiraju pravila ponašanja gospodarskih subjekata nisu svugdje iste. Svrha klasificiranja poduzeća je u tome da ovisno o veličini poduzeća proizlaze određena prava i obveze svakog poduzetnika kojih se isti moraju pridržavati. Neki od kriterija klasifikacije su kvantitativni, a neki kvalitativni. Kvantitativni kriteriji vrlo se često nadopunjavaju ne kvantitativnim kriterijima, jer time poduzeća dobivaju bolji opis, to jest mogu kvalitetnije upućivati na značaj određenog poslovnog subjekta u gospodarstvu. Kvantitativni kriteriji nisu isključivi kriteriji klasifikacije. Koji će kriteriji biti izabrani za klasifikaciju poduzetnika ovisi o specifičnosti ekonomije i stupnju gospodarskog razvoja zemlje.

TABLICA 1: Kriterij razvrstavanja poduzeća

KVANTITATIVNI	KVALITATIVNI
Broj zaposlenih	Grana industrije
	Tržišni udio
	Javna odgovornost
Ukupni prihod	Kotiranje na tržištu kapitala
	Pravno status
Ukupna aktiva	Vlasnička struktura
	Broj kupaca i dobavljača

Izvor: Žager, K. I suradnici 2009, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Mikrorad, Zagreb, str.12

U Republici Hrvatskoj klasifikacija poduzeća regulirana je odredbama Zakona o računovodstvu. Zakon o računovodstvu regulira računovodstvo poduzetnika kroz definiranje poduzetnika, obvezu vođenja poslovnih knjiga, financijskog izvještavanja i provođenja drugih oblika nadzora.

U smislu ovog zakona pod pojmom poduzetnika podrazumijevaju se sljedeći poslovni subjekti: ²

- Trgovačko društvo i trgovac pojedinac prema propisima koje uređuju trgovačka društva
- Podružnica poduzetnika sa sjedištem u drugoj državi kako je određeno propisima kojima se uređuju trgovačka društva
- Poslovna jedinica poduzetnika sa sjedištem u drugoj državi ako prema propisima te države ne postoji obveza vođenja poslovnih knjiga i sastavljanja financijskih izvještaja te poslovna jedinica poduzetnika koji su obveznici poreza na dobit sukladno poreznim propisima

² Zakon o računovodstvu, NN., br.109/7., 54/13.

Sukladno Zakonu o računovodstvu na temelju kvantitativnih kriterija poduzeća se dijele na:³

- mikro
- mala
- srednja
- velika

TABLICA 2: Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o računovodstvu

KRITERIJ	MIKRO	MALI	SREDNJI	VELIKI
UKUPNA AKTIVA	2 600 000,00	30 000 000,00	150 000 000,00	Prelaze 2 od 3 uvjeta za srednje poduzetnike
PRIHODI	5 200 000,00	60 000 000,00	300 000 000,00	
BROJ RADNIKA	10	50	250	

Izvor: Zakon o računovodstvu 2019.god. NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18

Vidljivo je da je primarni kriterij kvantitativne prirode, ali su za neke subjekte ti kriteriji nadopunjeni određenim kvalitativnim karakteristikama. Tako društva za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, financijske institucije, osiguravajuća društva, bez obzira na broj zaposlenih, visinu prihoda ili aktive, ulaze u skupinu velikih poduzetnika. Obveze glede financijskog izvještavanja strože su i veće što je poduzetnik veći. Za razliku od malih, veliki poduzetnici moraju sastavljati širi spektar financijskih izvještaja, a ujedno su i obveznici revizije godišnjih financijskih izvještaja.

U Republici Hrvatskoj, osim Zakona o računovodstvu, postoje i drugi zakoni koji definiraju pravila za utvrđivanje veličine poduzeća. Valja spomenuti Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, koji je donesen radi reguliranja poticajnih mjera usmjerenih razvoju malog i srednjeg poduzetništva.

TABLICA 3: Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva

KRITERIJ	MIKRO	MALI	VELIKI
UKUPNA AKTIVA	2 000 000,00 €	10 000 000,00 €	50 000 000,00 €
PRIHODI	2 000 000,00 €	10 000 000,00 €	43 000 000,00 €
BROJ RADNIKA	10	50	250

Izvor: Žager, Katarina, Dečman Nikolina, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Zagreb 2015, str.6

³ Zakon o računovodstvu NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18 čl.5

Ovisno o okolnostima i gospodarskim uvjetima, mijenjaju se vrijednosti koje služe kao kriterij klasifikacije. U cilju harmonizacije financijskog izvještavanja u Novoj računovodstvenoj direktivi Europske unije (2013/34/EU) definirano je što se podrazumijeva pod pojmom malih i srednjih poduzeća. Trenutno važeći kriteriji odnose se na broj zaposlenih, vrijednost ukupnog prihoda i vrijednost aktive.

TABLICA 4: Klasifikacija poduzeća prema direktivi Europske unije (2013/34)

KRITERIJ	MIKRO	MALI	VELIKI
UKUPNA AKTIVA	350 000,00 €	4 000 000,00 €	20 000 000,00 €
PRIHODI	700 000,00 €	8 000 000,00 €	40 000 000,00 €
BROJ RADNIKA	10	50	250

Izvor: Žager, K., Dečman Nikolina, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Zagreb 2015, str.6

Pod pojmom malih poduzeća podrazumijevaju se oni subjekti koji imaju manje od 50 zaposlenih, vrijednost aktive manju od 4 milijuna € ili vrijednost prihoda manju od 8 milijuna €. Srednja poduzeća su ona poduzeća koja prelaze uvjete definirane za mala poduzeća, ali ne zadovoljavaju uvjete za velika poduzeća.

2.3. Oblik organiziranja malih i srednjih poduzeća

2.3.1. Društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

Društvo s ograničenom odgovornošću⁴ trgovačko je društvo u koje jedna ili više osoba ulažu temeljne uloge kojima sudjeluju u unaprijed dogovorenom temeljnom kapitalu. Temeljni uložci ne moraju biti jednaki. Pri osnivanju društva svaki osnivač može preuzeti samo jedan ulog.

D.o.o. može osnovati jedna ili više osoba. Broj članova je neograničen, međutim najčešće se osniva kad je riječ o manjem broju osnivača i kada je kapital manji nego kod dioničkog društva. Društva s ograničenom odgovornošću su najčešći oblik u kojem se osnivaju mala i srednja poduzeća zbog znatno manje formalnosti u odnosu na dionička društva.

Predstavlja poduzeće u kojem članovi ne odgovaraju za obveze društva, točnije oni snose rizik samo do visine njihovog uloga. Društvo se osniva na temelju društvenog ugovora kojeg moraju potpisati svi osnivači, nakon čega ga je potrebno ovjeriti kod javnog bilježnika.

Prema Zakonu o računovodstvu⁵ najmanji iznos temeljnog kapitala potreban za osnivanje d.o.o.-a je 20 000,00kn, a visina najmanjeg uloga je 200kn. Dobit društva dijeli se razmjerno visini uplaćenih udjela.

Obvezna tijela društva su uprava i glavna skupština dok se nadzorni odbor osniva ovisno o potrebi točnije u situacijama kada društvo ima preko 300 zaposlenih ili kada je to određeno nekim posebnim zakonom.

Društvo s ograničenom odgovornošću prestaje postojati zbog:

1. proteka vremena ako je društvo osnovano na određeno vrijeme
2. odlukom članova društva
3. pripajanjem drugom društvu ili spajanjem u novo društvo
4. stečajem ili likvidacijom
5. ukidanjem društva

4 Škrtić, M (2006), Poduzetništvo, Sinergija-nakladništvo d.o.o., Zagreb str. 11

5 Zakon o računovodstvu NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18

2.3.2. Dioničko društvo

Dioničko društvo⁶ je trgovačko društvo u kojem članovi (dioničari) sudjeluju ulozima u temeljnom kapitalu društva podijeljenom na dionice.

Društvo vlastitim statutom određuje visinu temeljnog kapitala i uvijek ima pravnu osobnost i svojstvo trgovačkog društva bez obzira na razlog zbog kojeg je osnovano. Broj dioničara nije propisan zakonom, ali društvo može imati i samo jednog člana. Na osnovi dionica dioničari imaju vlasnička i upravljačka prava u društvu. Za obveze prema vjerovnicima odgovara društvo isključivo svojom imovinom. Temeljni kapital osim u novcu može biti u obliku stvari i prava ali preračunatih u novčanu vrijednost. Prava koja dioničari stječu uplatom u vrijednosti dionice su pravo sudjelovanja u upravljanju društvom, pravo na dividende te pravo na ostatak likvidacijske ili stečajne mase u slučaju prestanka društva. Temeljni akt društva je statut koji utvrđuje tvrtku, sjedište, predmet poslovanja, visinu temeljnog kapitala, prava i obveze tijela društva, trajanje društva i druga statusna pravadruštva.

Osnivanje dioničkog društva moguće je na 2 načina: simultano (otkupom svih dionica pri osnivanju) i sukcesivno (upućivanjem javnog poziva za otkup dionica). Kod sukcesivnog osnivanja taj proces se odvija u više faza: donošenje i potpisivanje statuta, izvješća o osnivanju, objavljivanja javnih poziva, upisivanje dionica i zakazivanje osnivačke skupštine.

Organi dioničkog društva su nadzorni odbor, glavna skupština i uprava, a u nekim poduzećima i radnički savjet.

Razlikujemo javna i privatna dionička društva. Javno dioničko društvo prikuplja kapital pozivom javnosti na upis dionica, a privatno dioničko društvo ima udjele koji su u vlasništvu manjeg broja osoba. Najmanji broj članova u privatnom društvu su dvije osobe, a u javnom taj broj se povećava na 7. Dioničko društvo prestaje istekom vremena određenom u statutu, ako je društvo osnovano na određeno vrijeme, odlukom kvalificirane većine članova na glavnoj skupštini, otvaranjem stečajnog postupka, pravomoćnom odlukom suda da je upis društva bio nezakonit, ukidanjem društva, te pripajanjem ili spajanjem drugom društvu. U slučaju prestanka društva osim stečajem, provodi se likvidacija društva zbog unovčenja imovine i namirenja vjerovnika.

⁶ Škrtić, M (2006), Poduzetništvo, Sinergija-nakladništvo d.o.o., Zagreb str. 12

2.3.3. Partnerstvo

Partnerstvo⁷ je ugovorom obvezno - pravni odnos kojim se ugovorene stranke obvezuju udružiti svoj rad i/ili imovinu u cijelosti ili djelomice radi ostvarenja nekog zajedničkog cilja. Ortaci mogu biti fizičke i pravne osobe, a imovinu ortaštva čine ulozi ortaštva i imovina stečena poslovanjem. U ortaštvo se mogu udružiti bilo koje dvije ili više osoba. Svaka osoba koja se udruži u partnerstvo pristaje osigurati dio potrebnog rada i kapitala te je spremna dijeliti profit i gubitke sa ostalim strankama. Partneri u posao unose različite elemente kao što su financijska podrška, ideje, rad, stručnost, vještine..

Dvije glave odrednice partnerstva su:

1. partnerstvo je poduzeće s neograničenom odgovornošću
2. partneri se mogu zakonski obvezati ugovorom ili nekom drugom obvezom

Svaki od partnera dužan je voditi poslove ortaštva i zastupati ga iako oni međusobno mogu odabrati jednu osobu (poslovođu) koja će voditi sve veće poslove ortaštva i koja može donositi odluke u ime drugih ortaka. Svaki od članova može istupiti iz ortaštva kada želi osim u situacija kada bi to naštetilo poslovanju ortaštva. Isto tako ostali ortaci mogu izbaciti nekog člana ako za to postoji valjani razlog.

Partnerstvo prestaje nakon ostvarenja zajedničkog cilja ili u slučaju nemogućnosti ostvarenja istog, propašću imovine partnera, istekom vremena na koje je sklopljen ugovor, sporazumom između partnera smrću tj. prestankom postojanja pravne osobe ili istupom ortaka ako ortakluk ima dva člana. Ako dođe do prestanka partnerstva, dijeli se zajednička imovina i to tako da se prvo podmiruju dugovi, zatim se vraćaju ulozi, a ostatak imovine se dijeli ovisno o ulozima.

TABLICA 5: Zadruge, zadrugari i zaposleni i u Hrvatskoj 2017. godine

	2017.
BROJ ZADRUGA	1 171
BROJ ZADRUGARA	20 619
BROJ ZAPOSLENIH U ZADRUZI	2 612

Izvor: Hrvatski centar za zadružno poduzetništvo, 2018.

7 Škrtić, M.; Poduzetništvo, Sinergija, Zagreb, 2006. str.13

2.3.4. Obrt

Obrt je tradicionalna gospodarska djelatnost u Hrvatskoj. U prošlosti je bitno utjecao na razvoj gospodarskog razvoja i od njega potječu gospodarska društva.

Obrt⁸ je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih i registriranih gospodarskih djelatnosti u osnovnom, dopunskome ili dodatnom zanimanju od strane fizičkih osoba sa svrhom postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Dopušteno je obavljanje svake djelatnosti koja nije zakonom zabranjena.

Obrt mogu biti:

1. slobodni obrti za obavljanje djelatnosti kod kojih se kao uvjet ne traži položen majstorski ispit
2. vezani obrti kod kojih se kao uvjet traži položeni stručni ispit, majstorski ispit ili određena stručna sprema
3. povlašteni obrti koje obrtnik smije obavljati na temelju određene povlastice odnosno dozvole koju izdaje nadležno ministarstvo

Za obavljanje povlaštenih obrta potrebna je obrtnica koju izdaje nadležni ured državne uprave u županiji. Obrtnica sadrži matični broj obrta koji je identifikacijska oznaka obrta i OIB obrtnika.

Upisom obrta u Obrtni registar obrtnik je dužan započeti s radom u roku od godine dana od trenutka izdavanja obrtnice. Obrt prestaje odjavom ili po sili zakona (smrt obrtnika, zatvorska kazna povezana s obavljanjem djelatnosti obrta, ako obrtnik ne započne s radom u roku od godine od izdavanja obrtnice)

TABLICA 6: Broj aktivnih obrta i zaposlenih u obrtima u Hrvatskoj, stanje u prosincu 2017.

	2017.
AKTIVNI OBRTI	77 335
BROJ ZAPOSLENIH U OBRTU	176 805
UDIO ZAPOSLENIH U OBRTIMA U UKUPNOM BROJU ZAPOSLENIH	13,4%

IZVOR: Obrtništvo u brojkama, Hrvatska obrtnička komora 2017., prema podacima Državnog zavoda za statistiku

8 Zakon o obrtu NN 143/13 dostupan na <https://www.zakon.hr/z/297/Zakon-o-obrtu> posjećeno 07.07. 2019.

2.4. Prednosti i nedostaci malih i srednjih poduzeća

Upravljanje poduzećem je dugotrajan proces kojim se nastoji na što bolji način usmjeriti i iskoristiti resurse zbog ostvarenja dobiti i osiguravanja stabilnog položaja na tržištu. Svako poduzeće je posebno neovisno o njegovoj djelatnosti i veličini. Isto tako svaki oblik poduzeća ima svoje prednosti i nedostatke, a neke od njih će biti navedene u nastavku.

PREDNOSTI MSP-a

- ◆ Sigurnost posla – dokle god poduzeće pozitivno posluje nema otkaza
- ◆ Dobra komunikacija i informiranost među zaposlenima
- ◆ Neovisnost – poduzetnik samostalno odlučuje i odgovara za svoj posao
- ◆ Lakša prilagodljivost promjenama
- ◆ Mogućnost ostvarenja dobre zarade ako se radi o inovativnoj ideji
- ◆ Pruža izazov – stimulacija, psihološko zadovoljstvo, samo aktualizacija
- ◆ Obiteljsko zapošljavanje – utječe i na radnu atmosferu u poduzeću

NEDOSTACI MSP-a

- ◆ Jedna osoba radi više različitih poslova odjednom
- ◆ Porast odgovornosti –istodobno i vlasnik i menadžer, više odgovornosti nego u radu kod poslodavca
- ◆ Nedostatak znanja i stručnosti –nema specijalizacije i podjele rada
- ◆ Mogućnost propasti – velik broj malih poduzeća propada
- ◆ Financijska slabost – teže nalaženje financijera
- ◆ Jaka ovisnost o kretanju na tržištu –mala poduzeća puno teže podnose sezonske ili druge oscilacije u prodaji
- ◆ Ovisnost o konkurenciji –unatoč uspješnom početku, uspjeh malog poduzeća može narušiti pojava konkurencije u okruženju
- ◆ Velika fluktuacija zaposlenih

3. GOSPODARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

3.1. Nedostatci i mogućnosti zemalja u razvoju

Zemlje u razvoju su zemlje s niskom razinom ekonomskog, političkog i socijalnog razvoja bez obzira na blagi napredak u suvremenom svijetu i količinu prirodnih bogatstava kojim raspolažu. Jedna od njih je i Hrvatska. Prije su bile nazivane nerazvijenim zemljama međutim taj naziv je postao neprihvatljiv u suvremenom svijetu. Novi naziv ističe razvojne potrebe tih zemalja i njihove napore da nadvladaju sve ekonomske, političke i socijalne prepreke sa kojima se bore.

Najviše mogućnosti za zemlje u razvoju osigurava globalizacija koja može dovesti do brzih promjena u području tehnologije, financija i komunikacija, ali može ponuditi i mogućnosti ekonomskog napretka na način da tvrtke svoje proizvodne pogone iz razvijenih zemalja prebace u zemlje u razvoju čime se povećava konkurentnost tih tvrtki. Za jačanje potencijala rasta gospodarstva nužna su ulaganja u prometnu, energetska i okolišnu infrastrukturu te u stjecanje vještina, istraživanje i inovacije.

Nedostatci zemalja u razvoju su:

- nedovoljna primjena modernih tehnologija
- niska stopa razvoja
- slaba trgovina
- nerazvijen finansijski sektor
- loš sektor komunikacije
- nedovoljna primjena moderne organizacije rada
- nerazvijena politička kultura
- loša prometna infrastruktura
- veliki broj nisko obrazovanog stanovništva

3.2. Razvijenost hrvatskog gospodarstva

Trajan gospodarski rast postaje glavni izazov za Hrvatsku. Smanjuju se makroekonomske neravnoteže, uglavnom zahvaljujući pozitivnom gospodarskom okruženju i razboritom upravljanju javnim financijama. Reforme bi trebale biti usmjerene na očuvanje pozitivnih kretanja na tržištu rada i stvaranje poslovnog okruženja koje pogoduje ulaganjima i većem rastu produktivnosti. Očekuje se daljnji stabilan rast zaposlenosti. Zbog niske inflacije, dijelom i zbog smanjenja poreza na potrošnju u 2019. i 2020. očekuje se da će potrošnja kućanstava i dalje biti glavni pokretač rasta BDP-a. Neki od glavnih pokazatelja razvijenosti gospodarstva su: BDP, prihodi poduzeća i zaposlenost.

3.2.1. BDP

Bruto domaći proizvod je u 2015. godini iznosio 89,76 milijardi \$. Od te godine Hrvatska je službeno izašla iz recesije nakon što su ostvarena uzastopna tri rasta BDP-a.

Nakon što je u 2016. dosegla najvišu razinu od 3,5 %, stopa rasta realnog BDP-a usporila se i u 2017. iznosila je 2,9 % te se procjenjuje da se u 2018. smanjila na 2,8 %⁹

Dostupni podaci iz 2018. upućuju na usporavanje trenda rasta izvoza robe i usluga, dok se istovremeno bilježi snažan rast uvoza robe i usluga čime se dodatno smanjuje učinak neto izvoza na rast. Očekuje se da će snažan rast potrošnje kućanstava tek blago usporiti, čemu će pridonijeti stabilan rast raspoloživog dohotka jer će na dohodak kućanstava i dalje pozitivno utjecati veća zaposlenost, rast plaća i niska inflacija, kao i smanjenja poreza na potrošnju u 2019. i 2020.

Predviđaju se intenzivnije ulagačke aktivnosti, koje će biti potaknute rastom javnih ulaganja jer će se s približavanjem kraja programskog razdoblja u većoj mjeri povlačiti financijska sredstva EU-a. Kad je riječ o inozemnom sektoru, očekuje se umjeren rast izvoza dok će velika domaća potražnja nastaviti poticati rast uvoza.

Općenito, prema Komisijskoj zimskoj prognozi 2019.¹⁰ stopa rasta realnog BDP-a trebala bi se neznatno smanjiti na 2,7 % u 2019. i 2,6 % u 2020. Stopa rasta hrvatskog realnog BDP-a postupno se približava stopi potencijalnog rasta. Nakon pet godina negativne stope rasta, stopa potencijalnog rasta bila je pozitivna u 2014. te otada postupno raste i predviđa se da će do 2020. iznositi 2,4 %.

⁹ Europska komisija - Izvješće za Hrvatsku 2019. s detaljnim preispitivanjem o sprječavanju i uklanjanju makroekonomskih neravnoteža dostupan na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-croatia_hr.pdf posjećeno 07.07.2019.

¹⁰ Europska komisija - Izvješće za Hrvatsku 2019. s detaljnim preispitivanjem o sprječavanju i uklanjanju makroekonomskih neravnoteža dostupan na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-croatia_hr.pdf posjećeno 07.07.2019.

3.2.2. Izvoz robe

Izvoz je jedan od temelja gospodarstva svake zemlje zbog toga što stvara nova radna mjesta. Jedino izvozno orijentirana ekonomija može maloj zemlji osigurati dugoročni gospodarski rast. Rast izvoza direktno utječe na rast BDP-a, a izvozno orijentirane zemlje imaju tendenciju bržeg izlaska iz recesije. Izvoz osigurava mogućnost natjecanja na domaćem tržištu, stjecanje novih iskustava, saznanja o novim tehnološkim dostignućima te novim proizvodima koji se pojavljuju na inozemnom tržištu. Sve to zajedno utječe na unaprijeđenje poslovanja domaćih poduzeća.

Činjenica je da samo 15% poduzeća u Hrvatskoj izvozi i da ta poduzeća zapošljavaju čak 51% zaposlenih u svim poduzećima. Ulažu najveću količinu novca u vlastiti razvoj i upravo to im osigurava dugotrajni opstanak na tržištu. Izvoz smanjuje ovisnost o domaćem tržištu i pa izvozna društva imaju veće šanse za dugoročni opstanak. Rast takvih poduzeća čini hrvatsku ekonomiju snažnijom.

Statistički podatci¹¹ iz 2018. pokazuju porast uvoza i izvoza Republike Hrvatske. Osim uvoza i izvoza u porastu je i vanjskotrgovinski deficit, dok je pokrivenost uvoza izvozom u padu. Ukupan izvoz RH u 2018. iznosio je oko 108 milijardi kuna što je u usporedbi s 2017. povećanje za 3 milijarde kuna odnosno za oko 3%. Najveći utjecaj na porast izvoza ima prerađivačka industrija koja ima 90% udjela u ukupnom izvozu. Ona je u 2018. ostvarila porast za 4%. Na povećanje izvoza znatni utjecaj imala je i proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica sa udjelom u izvozu od 5% i porastom u odnosu na prijašnju godinu od čak 22%.

TABLICA 7: Vrijednost robnog izvoza RH, mil €

	Izvoz, mil.kn	Stopa rasta %	Izvoz prema EU mil. €	Stopa rasta izvoza prema EU, %
2013.	9.589	-0,4	5.317	-5,1
2014.	10.369	8,1	6.622	24,5
2015.	11.528	11,2	7.683	16,0
2016.	12.317	6,8	8.183	6,5
2017.	14.017	13,8	9.093	11,1
2018.	14.517	3,6	9.965	9,6

Izvor: DZS; obradila HGK

Najveći hrvatski izvozni partneri su: Italija (21%), BiH (14,3%), Njemačka (10,6%), Slovenija (8%) i Austrija (7,1%)

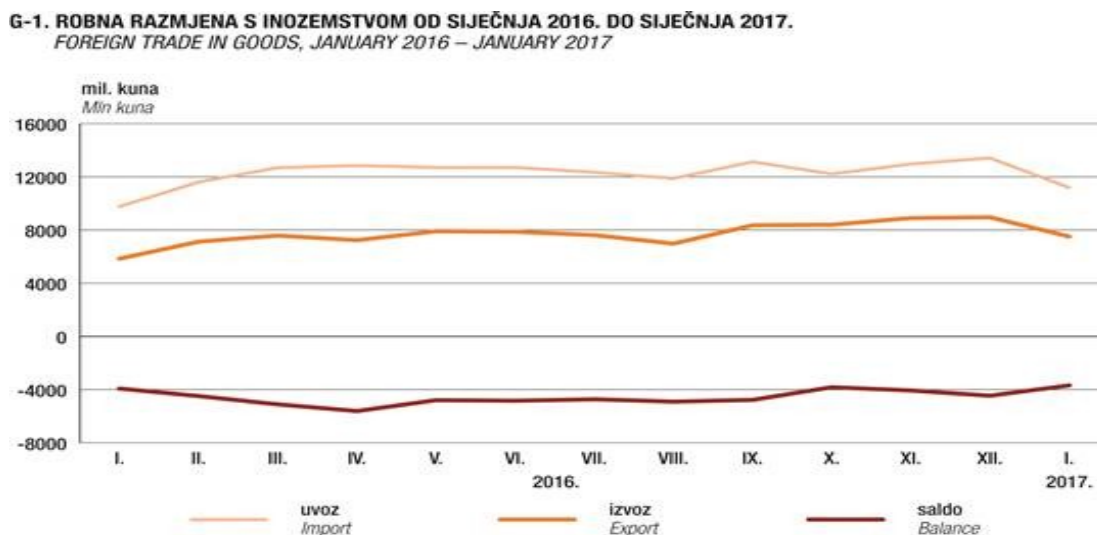
¹¹ Državni zavod za statistiku, Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom u 2018. dostupno na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-02-02_01_2019.htm posječeeno 08.07.2019.

3.2.3. Uvoz robe

Probleme hrvatskog gospodarstva čine deficit u robnoj razmjeni i deficit tekućeg računa platne bilance. Unatoč blago bržem rastu izvoza nad uvozom vanjskotrgovinsku razmjenu Hrvatske obilježava dvostruko veći uvoz od izvoza.

Ukupan uvoz RH u 2018. iznosio je oko 176 milijardi kuna što je u usporedbi s 2017. povećanje za 13 milijardi kuna odnosno za oko 8%. Najveći utjecaj na porast uvoza ima prerađivačka industrija koja ima 87% udjela u ukupnom uvozu. Ona je u 2018. ostvarila porast za 8%. Na povećanje uvoza znatni utjecaj imala je i proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica sa udjelom u uvozu od 8% i porastom u odnosu na prijašnju godinu od čak 18%. Znatno utjecaj na porast uvoza ima i proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda s udjelom od 8% u ukupnom uvozu i porastom za oko 13%. Vrijednost robe uvezene iz zemalja članica EU-a u prvih 5mj. 2019 je iznosila 63,9 milijarde kuna točnije 12,7%.¹²

Slika 1: Robna razmjena s inozemstvom 2016. - 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom u 2018.

Najveći hrvatski uvozni partneri su: Italija (16%), Njemačka (14,3%), Rusija (9,1%), Slovenija (6,7%), Austrija (5,7%)

¹² Državni zavod za statistiku, Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom u 2018. dostupan na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-02-02_01_2019.htm posječeeno 08.07.2019.

3.2.4. Vanjski dug

Zbog nepovoljne trgovinske bilance očekuje se smanjenje suficita tekućeg računa. Budući da u 2018. nije bilo privremenih učinaka na saldo na računu primarnog dohotka, kao što je smanjenje dobiti bankarskog sektora koji je uglavnom u stranom vlasništvu, pogoršanje trgovinske bilance bilo je i predviđa se da će i dalje biti glavni razlog smanjenja suficita tekućeg računa.

Međutim, procjenjuje se da će saldo tekućeg računa ostati pozitivan, odnosno da će se predviđeni suficit od 2,5 % BDP-a zabilježen u 2018. smanjiti na nešto malo manje od 2 % u 2020. Suficit ciklički prilagođenog tekućeg računa znatno je veći, tj. iznosio je 4 % BDP-a u 2018.

Vanjske neravnoteže dodatno se smanjuju, čemu pridonosi saldo tekućeg računa koji je unatoč smanjenju i dalje pozitivan.

U 2018. nastavljeno je razduživanje javnog i privatnog sektora. Do lipnja 2018. bruto vanjski dug smanjen je za 1,8 postotnih bodova i iznosio je 80 % BDP-a, dok se neto stanje međunarodnih ulaganja povećalo za 1,6 postotnih bodova te je iznosilo – 60,3 % BDP-a

Predviđa se daljnje smanjenje omjera neto vanjskog duga zahvaljujući solidnom rastu BDP-a i suficitima tekućeg računa.

Omjer hrvatskog javnog duga znatno se smanjuje već treću godinu za redom, što je posljedica kvalitetne fiskalne politike i snažnog rasta BDP-a. Omjer duga i BDP-a iznosio je 74,5 % u trećem tromjesečju 2018. u usporedbi s visokih 86,2 % u prvom tromjesečju 2015. Smanjenje je potaknuto uglavnom kombinacijom rasta BDP-a i značajnih poboljšanja salda opće države

Bruto inozemni dug¹³ je krajem siječnja 2019. iznosio 39,6 milijardi eura, što je za 1,5% manje nego u 2018. Zahvaljujući pozitivnim gospodarskim kretanjima i daljnjem razduživanju svih ključnih sektora u ovoj godini se očekuje daljnji pad bruto inozemnog duga u BDP-u.

13 Analiza Raiffeisenbank Austrija - <http://www.poslovni.hr/trzista/hrvatski-vanjski-dug-smanjen-za-15-posto-na-396-mlrd-eura-352882> posjećeno 10.07.2019.

3.2.5. Stopa nezaposlenosti

Nakon privremene stagnacije koja je zabilježena prošle godine gospodarska aktivnost Hrvatske u prvom kvartalu 2019.godine se povećala. Nastavlja se rast plaća i zaposlenosti međutim unatoč tome temeljna inflacija je i dalje niska. S obzirom na stabilno smanjenje nezaposlenosti i sve veću potražnju za radnom snagom očekuje se veći pritisak na plaće u 2019. i 2020.

Nastavlja se oporavak hrvatskog tržišta rada zahvaljujući ekonomskom oporavku. Osim snažnog i sveobuhvatnog gospodarskog rasta, od 2015. bilježi se i kontinuirani rast zaposlenosti. U istom se razdoblju brzo smanjivala i stopa nezaposlenosti zbog otvaranja novih radnih mjesta, iseljavanja i starenja stanovništva.

Nakon što je u 2017. iznosila 11%, stopa nezaposlenosti¹⁴ smanjila se na 8,5 % u prva tri tromjesečja 2018. te se predviđa da će se u 2019. smanjiti na 7,6 %.

Međutim, stopa aktivnosti osoba u dobi od 20 do 64 godine i dalje je niska (71,2 % u 2017. u usporedbi sa 78,0 % za EU). Udio osoba zaposlenih na određeno vrijeme u ukupnoj zaposlenosti veći je od prosjeka EU-a (17,5 % u usporedbi s 11,3 % za EU)¹⁵ unatoč rastu udjela ugovora na neodređeno vrijeme u broju novih ugovora o radu. Nakon dugotrajnog razdoblja ograničenja, plaće su ponovno počele rasti.

Prema Komisijskoj jesenskoj prognozi 2018. plaća po zaposleniku se povećala te bi se u 2019. trebala povećati za dodatnih 1,7 %, čemu će pridonijeti dogovoreno povećanje plaća u javnom sektoru i smanjenje nezaposlenosti.

Predviđa se da će rast nominalne plaće i dalje biti ispod razine koja odgovara uvjetima na tržištu rada i nešto iznad razine koja odgovara troškovnoj konkurentnosti.

Razlozi zbog kojih je manje nezaposlenih u Hrvatskoj:

- Nedostatak radnika počinje predstavljati jedan od dva najveća problema za gospodarstvo, uz preveliku i lošu regulaciju
- Povećano zapošljavanje zbog gospodarskog oporavka
- Pojačan odlazak radnika u inozemstvo nakon ulaska u EU te velike potražnje za radnicima iz EU
- Pritisak na rast plaća sukladan stanju u drugim CEE zemljama
- Povećanje radnih dozvola i dogovori s drugim državama

14 Europska komisija, 2019. 10-11str.

15 Europska komisija, 2019. 13 str.

3.3. Utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva

Razvojem malih i srednjih poduzeća razvija se i nacionalno gospodarstvo.

Poduzetnici su nositelji gospodarskog napretka pa im stoga država mora omogućiti sve preduvjete kako bi u tome i uspjeli. Sama činjenica da mala i srednja poduzeća čine 99,7% svih poduzeća u Hrvatskoj govori o njihovoj važnosti za gospodarstvo. Ako se promatra udio malih i srednjih poduzeća u BDP-u i prihodima on je dosta nizak zbog postojanja velikih poduzeća koja kojih je dosta manje obavljaju većinu poslova s inozemstvom, zapošljavaju veliki broj radnika i stvaraju veću količinu proizvoda za tržište.

Mala i srednja poduzeća pružaju mogućnost običnim građanima da pokrenu posao i tako utječu na razvoj nacionalnog gospodarstva, povećanje državnih prihoda, smanjenje nezaposlenosti i povećanje proizvodnje. Međutim sektor malog gospodarstva još uvijek nije u potpunosti iskorišten. Problem leži i u činjenici da male tvrtke premalo ulažu u marketing, u medijima se nađu tek kada ih netko prepozna kao potencijal umjesto da same oštrije krenu u vlastitu promociju. Iako mnoge hrvatske tvrtke danas imaju svoje web stranice, one su prilično statične i ne nude previše informacija, a to je trenutno svakako najjeftiniji način promocije.

Konkurentna sposobnost malog gospodarstva trebala bi se jačati na način da se potiče razvoj brzorastućih djelatnosti, stvaraju razvojni uvjeti za produktivnije poslovanje poduzetnika, povećaju udio malih i srednjih poduzeća i obrta temeljenih na visokim tehnologijama, ali isto tako i povećaju ukupna ulaganja u malo gospodarstvo te povećaju izvoz i izgradnja izvoznih kanala koji su nužni temelji za konkurentnost. Za razvoj maloga gospodarstva nužno je postojanje mreže infrastrukture koja omogućuje lak pristup informacijama, savjetodavnim uslugama, poslovnim prostorima i niz drugih specijaliziranih institucionalnih oblika potpora.

Malo gospodarstvo¹⁶ ostvaruje 53,6% ukupnog prihoda, gotovo 40,8% direktnog izvoza, 56,4% dobiti nakon oporezivanja, oko 45% u vrijednosti imovine te sudjeluje s 35,6% u kapitalu i rezervama.

16 CEPOR – Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2018. str. 12. dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> posjećeno 11.07.2019.

4. ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA ZA HRVATSKO GOSPODARSTVO

4.1. Utjecaj malih i srednjih poduzeća na razvoj gospodarstva

Mala poduzeća nisu izum suvremenog čovjeka, ona postoje od početaka organiziranja ljudskog rada (antika i prije antike). Činjenica je da su mnoga današnja ugledna zanimanja nastala na razvitku neuglednih zanimanja koja je razvio poduzetnički duh. Suvremeno gospodarstvo razvilo se na temelju malih poslovnih jedinica. Broj malih poduzeća kontinuirano se mijenja, ovisno o stanju gospodarstva i sustavu njegovog poticanja. Razvijene države imaju institucije koje se manje ili više uspješno brinu o malim gospodarstvima (npr. HAMAG).

Osnovno obilježje hrvatskog gospodarstva je dominantna uloga privatnih poduzeća malog i srednjeg poduzetništva. Mala i srednja poduzeća svojom aktivnošću mogu uvelike pridonijeti dinamici hrvatskog gospodarstva. Upravo malo i srednje poduzetništvo otvara većinu radnih mjesta. Prilagodljivost i sposobnost brzog odgovora na promjene uvjeta u gospodarstvu čini ga iznimno značajnim sudionikom gospodarstva.

U Republici Hrvatskoj postoji negativan trend u pokretanju poduzetničkih pothvata zbog velikog broja administrativnih prepreka i nedostatka obrazovnih programa za poduzetništvo. Poduzetnička aktivnost bi se trebala poduprijeti uklanjanjem administrativnih prepreka pri osnivanju i poslovanju tvrtki te daljnjim razvojem tržišta kapitala. Konkurentnost malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj nije na zadovoljavajućem nivou. Jedan od velikih nedostataka je i slaba međusobna povezanost domaćih proizvođača i velika ovisnost o stranim dobavljačima inputa za proizvodnju.

Domaćim malim i srednjim poduzećima nedostaje strategija internacionalizacije poslovanja. Mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj ne izvoze visokokvalificirane proizvode. Taj problem se ne odnosi samo na mala i srednja poduzeća već i na velika poduzeća odnosno cijelu ekonomiju jer u Hrvatskoj ne postoje dovoljno velika poduzeća koja bi potaknula mala i srednja poduzeća na razvoj takvih proizvoda¹⁷

Unatoč svim navedenim činjenicama sektor malog i srednjeg poduzetništva se pozitivno širi. Malo gospodarstvo potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, generira zapošljavanje i značajno pridonosi povećanju proizvodnje i izvoza i upravo zbog toga bi trebalo nastaviti poticati njegov daljnji razvoj.

17 Cvijanović, V., Marović M., Struk B. 2008) – Financiranje malih i srednjih poduzeća, Binoza press, Zagreb).

4.2. Utvrđivanje razvijenosti malog i srednjeg poduzetništva u RH

Hrvatska kao i ostale tranzicijske zemlje svoj gospodarski razvoj i nositelje gospodarskog razvoja vide u privatnim malim i srednjim poduzećima.

Mala i srednja poduzeća postaju ključno političko sredstvo za opću promociju poduzetništva posebno ističući tržišnu ulogu malih i srednjih poduzeća u razvoju konkurentnosti i povećanju zaposlenosti. Kako bi se njihov razvoj nastavio potrebna je usklađena državna politika kojom se obuhvaćaju različita područja od obrazovanja i znanosti, uklanjanja administrativnih prepreka do jačanja institucija za potporu poduzetništva i poslovne infrastrukture.

4.2.1. Broj malih i srednjih poduzeća

Prema podacima CEPOR-a¹⁸ u razdoblju 2013. - 2017.godine sektor malih i srednjih poduzeća značajno se razvio posebno mikro i mala poduzeća. Evidentno je da postoje 119 752 registrirana poduzeća i nepoznat broj poduzetnika koji posluju u sivoj ekonomiji. U gospodarstvu Hrvatske 2017. godine mala i srednja poduzeća imala su udio od 99,7% dok su velika poduzeća imala udio od svega 0,3%. U odnosu na prethodnu godinu, u 2017. zabilježen je porast mikro i malih poduzeća za 4,9% te porast broja srednjih poduzeća za 3,9% (Tablica 8).

TABLICA 8: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2013. do 2017. godine

	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	Broj subj.	%	Broj subj.	%	Broj subj.	%	Broj subj.	%	Broj subj.	%
Sektor malih i srednjih pod.	100 841	99,7	104 116	99,7	106 221	99,7	114 156	99,7	119 752	99,7
Mikro i mala pod.	99 573		102 895		105 029		112 809		118 352	
Srednja poduzeća	1 268		1 221		1 192		1 347		1 400	
Velika poduzeća	350	0,3	354	0,3	348	0,3	327	0,3	329	0,3
UKUPNO	101 191	100	104 470	100	106 569	100	114 483	100	120 081	100

IZVOR: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf>

18 Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništvo – Izvješće o malim i srednjim pod. 2018.str. 9-10 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> posjećeno 11.07.2019.

4.2.2. Zaposlenost

Država treba poticati stvaranje novih i održavanje postojećih MSP-a raznim programima poticanja, kako bi se poboljšala konkurentnost istih i stvorili uvjeti za novo zapošljavanje, kao i održavanje postojećih radnih mjesta. Ukupan broj zaposlenih¹⁹ u mikro, malim i srednjim poduzećima u 2017. godini iznosio je 646 332 zaposlenih što znači da sektor MSP-a zapošljava gotovo tri četvrtine (73,2%) svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Hrvatskoj u 2017. godini. U odnosu na 2016. godinu taj udio se nije značajnije mijenjao. Unutar sektora se posebno ističu mikro poduzeća koja zapošljavaju 27,5% svih zaposlenih u poslovnim subjektima. Broj zaposlenih u mikro poduzećima u 2017. godini porastao je u odnosu na 2016. godinu za 4,3%, u malim poduzećima za 3,1%, u srednjim poduzećima za 4,5%, te u velikim poduzećima za 2,3% (Tablica 9).

TABLICA 9: Veličina poduzeća i zaposlenost u 2016. i 2017. godini

Ekonomski kriterij valorizacije	Veličina poduzeća							
	mikro		mala		srednja		velika	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Broj zaposlenih	232 898	242 867	222 772	229 752	166 274	173 713	231 166	263 552
Zaposlenost (udio)	27,3%	27,5%	26,1%	26%	19,5%	19,7%	27,1%	26,8%

Izvor: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf>

Prosječan broj zaposlenih u mikro i malim poduzećima bilježi trend blagog smanjenja u razdoblju od 2013. godine kada je iznosio prosječno 4,2 do 4 zaposlenika u 2017. godini. U isto vrijeme ukupni prihodi po zaposlenom u mikro i malim poduzećima kontinuirano rastu ostvarivši ukupno povećanje od 8,4% u 2017. godini u odnosu na 2013. godinu. (Tablica 10)

¹⁹ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništvo – Izvješće o malim i srednjih pod. 2018. str.12 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> posjećeno 12.07.2019.

TABLICA 10: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u mikro i malim poduzećima 2013.- 2017.

Godina	Broj mikro i malih poduzeća	Broj zaposlenih u mikro i malim poduzećima	Prosječni broj zaposlenih u mikro i malim poduzećima	Ukupan prihod (u mil. kn)	Ukupan prihod po zaposlenom (u kn)
2013.	99 573	414 507	4,2	206 905	499 159
2014.	102 895	422 238	4,1	215 807	511 103
2015.	105 029	432 934	4,1	226 110	522 273
2016.	112 809	455 670	4	236 495	519 005
2017.	118 352	472 619	4	255 691	541 009

IZVOR: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf>

Prosječan broj zaposlenih u srednjim poduzećima²⁰ kontinuirano raste u promatranom razdoblju od prosječno 118,8 zaposlenika u 2013. godini do 124,1 zaposlenika u 2017. godini. Ukupan prihod po zaposlenom, kao i u malim poduzećima, kontinuirano raste (za 14,5% u 2017. godini u odnosu na 2013. godinu) što ukazuje na povećanje produktivnosti i konkurentnosti malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. (Tablica 11)

TABLICA 11: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u srednjim poduzećima 2013. - 2017.

Godina	Broj srednjih poduzeća	Broj zaposlenih u srednjim poduzećima	Prosječni broj zaposlenih u srednjim poduzećima	Ukupan prihod (u mil. kn)	Ukupan prihod po zaposlenom (u kn)
2013.	1 268	150 605	118,8	112 309	745 719
2014.	1 221	145 246	118,9	112 320	773 309
2015.	1 192	147 250	123,5	119 100	808 828
2016.	1 347	166 274	123,4	141 579	851 480
2017.	1 400	173 713	124,1	148 281	853 598

IZVOR: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf>

²⁰ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništvo – Izvješće o malim i srednjim pod. 2018. str.12 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> posjećeno 12.07.2019.

4.2.3. Vlasnička struktura

Prema vlasništvu razlikuju se:²¹

- privatna – u vlasništvu individualnih vlasnika
- javna – društvena (crkva, mirovinski fondovi) i državna poduzeća (gradska čistoća, elektroprivreda)
- zadružna - osnivaju ih zadruge radi obavljanja gospodarske djelatnosti koja je u interesu zadržara
- mješovita poduzeća – u vlasništvu države i privatnih vlasnika

Većina gospodarskih subjekata u Hrvatskoj osnovana su kao društvo s ograničenom odgovornošću. Većinu tih pravnih subjekata čine mali i srednji poduzetnici.

Pravne osobe koje se smatraju gospodarskim subjektima mogu biti javna poduzeća, dionička društva, društva s ograničenom odgovornošću, zadruge, obrti i slični oblici organiziranja.

Ako te iste pravne osobe podijelimo na gospodarske djelatnosti: proizvodne, uslužne i negospodarske djelatnosti, uslužne djelatnosti su najviše zastupljene.

Zastupljenost pojedinih vlasničkih oblika ovisi o gospodarskom i društvenom sustavu zemlje.

Najviše pažnje se posvećuje javnim i privatnim poduzećima, odnosno oblicima poduzeća koja su često „sukobljena“.

21 Horvat, Đ.;Tintor, Ž.(2006.) Poduzetnička ekonomija, Zagreb: Trgovačka akademija

TABLICA 12: Struktura pravnih osoba prema oblicima vlasništva i područjima NKD-a 2007. stanje 31.12. 2018.

	Sektori (izraženo u %)			
	Javni	Privatni	Združeni	Mješoviti
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	14	2422	404	31
Rudarstvo	4	174	3	9
Prerađivačka industrija	80	13884	158	233
Opskrba el. energijom i plinom	33	646	-	9
Opskrba vodom	316	489	3	10
Građevinarstvo	83	14398	67	58
Trgovina na veliko i malo	42	28495	90	165
Prijevoz i skladištenje	60	5699	16	40
Uslužne djelatnosti	45	12599	48	85
Informacije i komunikacije	37	6419	9	54
Financijske djelatnosti	17	894	16	12
Poslovanje nekretninama	38	4795	3	26
Znanstvene i tehničke djelatnosti	185	19704	37	116
Administrativne djelatnosti	58	6590	23	19
Javna uprava	27	-	1	-
obrazovanje	69	1119	-	5
Zdravstvena zaštita	30	886	24	4
Umjetnost i zabava	68	1624	22	7
Ostale uslužne djelatnosti	32	4461	12	14
Djelatnost kućanstava kao poslodavaca	-	2	-	-
Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija	-	-	-	-

IZVOR: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/11-01-01_04_2018.htm

4.2.4. Prihodi

Globalno tržište pogoduje velikim poduzećima jer je povezano s velikim ulaganjima u inovacije, istraživanje tržišta i ekonomsku promidžbu za što mali poduzetnici nemaju dovoljno znanja ni kapitala.

U 2017. godini udio mikro, malih i srednjih poduzeća u ukupnom prihodu²² ostvarenom u Hrvatskoj iznosio je 59,6%, što predstavlja neznatno smanjenje u odnosu na 2016. godinu.

Međutim, promjene u prihodima ovisno o veličini poduzeća su uočljivije: ukupan prihod mikro poduzeća u 2017. godini porastao je za 8,4%, malih poduzeća za 7,9%, srednjih poduzeća za 4,7%, a velikih poduzeća za 7,6% u odnosu na 2016. godinu (Tablica 13).

TABLICA 13: Veličina poduzeća i prihodi u 2016. i 2017. godini

Ekonomski kriterij valorizacije	Veličina poduzeća							
	mikro		mala		srednja		velika	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
UKUPAN PRIHOD (mil.kn)	87 052	94 384	149 443	161 307	141 579	148 281	255 035	274 423
UKUPAN PRIHOD (udio)	13,7%	13,9%	23,6%	23,8%	22,4%	21,9%	40,3%	40,5%

IZVOR: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf>

22 CEPOR- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništvo – Izvješće o malim i srednjih pod. 2018. str.10 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> posjećeno 12.07.2019.

4.3. Analiza poslovanja malih i srednjih poduzetnika u RH

Iz svih prethodno navedenih podataka možemo zaključiti da sektor malih i srednjih poduzeća čini 99,7% ukupnih gospodarskih subjekata u Hrvatskoj s ukupno 119 752 registrirana poduzeća. Najveći rast se primjećuje kod malih i srednjih poduzeća čiji se broj znatno povećao.

Što se tiče zaposlenih ukupan broj u mikro, malim i srednjim poduzećima u 2017.godini iznosio je 646 332 zaposlenih što znači da sektor MSP-a zapošljava gotovo tri četvrtine (73,2%) svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Hrvatskoj u 2017. godini.

Mikro poduzeća zapošljavaju 27,5% svih zaposlenih u poslovnim subjektima.

Prema vlasničkoj strukturi poduzeća možemo podijeliti na privatna, javna, zadružna i mješovita.

Iako je na tržištu znatno veći broj malih i srednjih poduzeća, velika poduzeća i dalje ostvaruju veće prihode upravo zbog većih investicija, bolje ekonomske promidžbe i veće povezanosti s inozemnim tržištem.

Sektor MSP-a sudjeluje u ukupnom prihodu sa 59,6%, a kao i kod ostalih pokazatelja najviše se ističu mala poduzeća čiji se ukupni prihod u 2017.god povećao za 8,4% u odnosu na prethodnu godinu.

4.4. Financiranje malog i srednjeg poduzetništva u RH

Osnovna pretpostavka učinkovitog financijskog sustava je povoljno i stimulatивно poslovno okružje. To se, prije svega, odnosi na dostupnost informacija relevantnih za kreditora i investitora, stupanj pravne zaštite, brzinu i učinkovitost provođenja ugovora i konkurenciju unutar financijskog sustava²³

Prvi oblik financiranja svakog poduzeća je temeljni kapital koji poduzetnik želi podmiriti prve tekuće obveze i nastoji taj isti kapital umnožiti kako bi poduzeće moglo neometano poslovati. Međutim, temeljni kapital se uvijek ne sastoji samo od novca već i od stvari i prava pa je poduzetnik prisiljen pronaći druge oblike financiranja. Najsigurniji izvor financiranja za svako malo poduzeće je vlastita dobit (profit). Ostvaruje se vremenski u malom poduzeću kao razlika svih prihoda i rashoda. To je dio nove vrijednosti koju je poduzetnik u malom poduzeću zaradio. Na dobit se plaća porez, a ostatak se dobiti raspoređuje prema odlukama vlasnika poduzeća. Te su odluke iznimno značajne, jer nije svejedno je li dobit usmjerena štednji ili potrošnji. Zbog toga se može zaključiti da je štednja najvažniji izvor financiranja malog poduzeća. Međutim rijetke su situacija kada se poduzetnici mogu financirati iz vlastitih izvora zbog toga često posežu za vanjskim izvorima financiranja.

23 Cvijanović, V., Marović, M. i Struk, B.: Financiranje malih i srednjih poduzeća, Zagreb 2008., str.80

Domaće tržište je orijentirano isključivo na financiranje od strane banaka.

Banke su i dalje previše oprezne po pitanju davanja većih iznosa kredita zbog straha da manja poduzeća neće biti u mogućnosti otplaćivati ih. Stoga je potrebno izraditi kvalitetne poslovne planove koji će bankama biti dokaz da poduzeća mogu opstati na duži rok i da je njihovo ulaganje sigurno. Problem vezan za financiranje od strane banaka ogleda se u inzistiranju banaka na instrumentu osiguranja duga, a čijem zahtjevu mala i srednja poduzeća često ne mogu udovoljiti zbog nedovoljnog kapitala i odgovarajućih instrumenata osiguranja. Kod bankarskih kredita poduzetnik može izabrati između nekoliko vrsta i oblika kredita, a to su; trgovački kredit, leasing i faktoring.

Izvori financiranja koji trenutno postoje u Hrvatskoj: ²⁴

- krediti hrvatskih banaka namijenjeni poduzetnicima koje nude poslovne banke samostalno ili zajedno sa Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR) ili sa nekim ministarstvom
- subvencionirani krediti koje nude ministarstva, državne agencije, jedinice lokalne samouprave i HBOR
- leasing – u ponudi su leasing društva, mahom u vlasništvu hrvatskih banaka
- potpore koje nude ministarstva, državne agencije i jedinice lokalne samouprave
- kreditna jamstva koja daje Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG), te Zagorska i Istarska razvojna agencija
- programi EU-a
- PE/VC fondovi
- poslovni anđeli – nedavno su okupljeni oko Hrvatske mreže poslovnih anđela (CRANE)
- izdavanje vrijednosnih papira (dužničkog i dioničkog kapitala) – u suradnji s odjelom za investicijsko bankarstvo većih banaka

24 Cvijanović, V., i Kusić, S. (2002), Izravna strana ulaganja kao izvor financiranja investicija: usporedna analiza tranzicijskih ekonomija s primjerom Republike Hrvatske, Financijska teorija i praksa, vol. 26, no.4

4.4.1. HAMAG BICRO

Prema Krišti²⁵ Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije je ključna institucija u razvoju i poticanju malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj. Neprofitna je pravna osoba osnovana odlukom Vlade Republike Hrvatske koja i jamči za obveze agencije.

Djelatnosti Hrvatske agencije za malo gospodarstvo su poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, promocija i privlačenje investicija u poduzetništvu, poticanje ulaganja u malo gospodarstvo, financiranje poslovanja i razvoja subjekata malog gospodarstva kreditiranjem pod povoljnijim uvjetima, davanje jamstava za kredite koje subjektima malog gospodarstva odobre banke i drugi kreditori i subvencioniranje kamata po kreditima.

Jamstvenim programima, bespovratnim državnim potporama, subvencioniranjem istraživanja i savjetovanja u području zaštite okoliša i očuvanja energije te promocijom i privlačenjem investicija u poduzetništvu HAMAG-BICRO nastoji omogućiti brži rast mikro, malih i srednjih poduzeća te cijelog hrvatskog gospodarstva.

U 2017. godini, kao i prethodnih godina, jamstva su predstavljala jedno od najvažnijih područja djelovanja HAMAG-a u cilju pružanja podrške poduzetnicima u pokretanju i razvoju poduzetničkih projekata.

Najvažniji uvjeti za izdavanje jamstva su: zatvorena financijska konstrukcija projekta, većinski privatno vlasništvo, likvidnost projekta tijekom čitavog vremena trajanja projekta, nepostojanje duga prema državi, ekonomska opravdanost ulaganja, stručne i poduzetničke sposobnosti investitora. Jamstvo postaje važeće u trenutku potpisivanja ugovora o jamstvu od strane poduzetnika i konačne odluke banke o dodjeli kredita.

HAMAG BICRO pruža podršku poduzetnicima kroz izdavanje jamstava i pisama namjere po programima: „Rastimo zajedno”, „EU početnik” i „Poljoprivrednici”.

U 2017. godini izdano je ukupno 158 jamstava²⁶ od čega se 110 odnosi na nacionalna jamstva, a 48 na ESIF 15 (esif- pojedinačna jamstva uz mogućnost i subvencije kamatne stope) jamstva.

25 Krišto, J. (2011) Poticanje razvoja i financiranje malih i srednjih poduzeća, u Leko, V. i Stojanović, A. (ured) Modeli financiranja namjena koje sadrže javni interes, Zagreb., str. 149

26 CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj 2018. str. 78 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> preuzeto 12.07.2019

Od 110 nacionalnih jamstava²⁷ programi Rastimo zajedno i EU početnik imaju jednak broj izdanih jamstava (54), a program Poljoprivrednik ima samo 2 izdana jamstva, zbog činjenice da je otvoren krajem 2017. godine.

Po županijama najviše nacionalnih jamstava izdano je u Splitsko - dalmatinskoj županiji, Gradu Zagrebu te Primorsko - goranskoj županiji. Kod ESIF jamstava, najviše ih je izdano u Splitsko - dalmatinskoj i Zadarskoj županiji.

Osim jamstava HAMAG BICRO pomaže poduzetnicima i putem zajmova točnije putem programa ESIF mikro i malih zajmova čiji je ukupni raspoloživi iznos sredstava 45 milijuna €. Programi završavaju iskorištenjem sredstava, a najkasnije do 31.12.2020. godine.

Cilj ESIF mikro zajma²⁸ je financiranje malih i srednjih poduzeća i to za aktivnosti kao što su: osnivanje obrta i trgovačkih društava, modernizacija i proširenje već postojećeg poslovanja, samozapošljavanje, zadržavanje postojećih i povećanje broja novih radnih mjesta.

ESIF Mikro zajam za obrtna sredstva²⁹ se koristi za obrtna sredstva i to za financiranje troškova kao što su: priprema proizvodnje, sirovine i materijal, troškovi zaposlenih, zakup poslovnog prostora, i režijski troškovi. Iznos zajma kreće se od 1.000 € do 25.000 €, kamatna stopa od 1,5% - 3,5%, rok otplate zajma je do 3 godine.

ESIF Mali investicijski zajam³⁰ namijenjen je također za osnivanje obrta i trgovačkih društava, modernizaciju i proširenje već postojećeg poslovanja, samozapošljavanje, zadržavanje postojećih i povećanje broja novih radnih mjesta. Iznos zajma kreće se od 25.000,01 do 50.000,00 €. Raspon kamatnih stopa 0,5% - 1,5% utvrđuje se prema mjestu ulaganja. Rok otplate je do 10 godina.

U 2017.godini odobren je 631 zajam na ukupan iznos od 175 milijuna kuna.

27 CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj 2018. str. 78 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> preuzeto 12.07.2019

28 <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/> preuzeto 12.07.2019)

29 <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/> preuzeto 12.07.2019)

30 <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/> preuzeto 12.07.2019)

4.4.2. HBOR

Hrvatska banka za obnovu i razvitak osnovana je 1992. godine i nalazi se u 100% vlasništvu Republike Hrvatske. Jedan od prioritetnih područja djelovanja banke je i poticanje utemeljenja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj. HBOR kreditna sredstva odobrava izravno ili putem poslovnih banaka.

Tijekom 2017. godine naglasak u poslovanju HBOR-a bio je na razvoju proizvoda i usluga usmjerenih na mala i srednja poduzeća - okvirnih kredita s poslovnim bankama i leasing društvima, implementaciji financijskih instrumenata iz EU fondova (ESIF Krediti za rast i razvoj), olakšavanju uvjeta za projekte koji se financiraju iz EU fondova te poboljšanju uvjeta za poljoprivrednike i ulaganja javnog sektora.

Tijekom 2017. godine³¹ odobreno je 2.183 kredita na iznos od 5,15 milijardi kuna. Malim i srednjim poduzećima po svim kreditnim programima odobreno je 2,3 milijardi kuna za 2.093 projekta što čini 96% ukupnog broja odobrenih kredita. Koristeći HBOR-ova sredstava mala i srednja poduzeća uložila su više od 1,16 milijardi kuna u nove investicijske projekte. Za osjetljive ciljne skupine kao što su mikro poduzeća, poduzetnici početnici, poduzetnice i mladi poduzetnici odobreno je 57,82 milijuna kuna kojima je podržano 205 projekata, dok su mala i srednja poduzeća za realizaciju projekata sufinanciranih sredstvima EU fondova koristili iznos od gotovo 140 milijuna kuna.

Tijekom 2017. godine mala i srednja poduzeća koristila su sljedeće mjere za olakšavanje pristupa financiranju:³²

- izravno kreditiranje malih i srednjih poduzeća po programu Priprema izvoza
- sniženje naknade za obradu kreditnog zahtjeva s 0,8% na 0,5%
- sniženje kamatnih stopa za 1% koje vrijedi za kreditiranje novih investicija u poljoprivredi i ribarstvu, turizmu, industriji te u projekte energetske učinkovitosti i zaštite okoliša
- sniženje kamatne stope u okviru Inicijative za zapošljavanje mladih Europske investicijske banke. Osnovna značajka Inicijative je ušteda na kamatnoj stopi od 0,50% za subjekte koji zapošljavaju ili osposobljavaju mlade osobe
- sniženje kamatne stope za 0,572% u okviru InnovFin Programa u suradnji s Europskim investicijskim fondom za projekte koji udovoljavaju kriterijima inovativnosti.

31 CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj 2018. str. 76 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> preuzeto 12.07.2019

32 CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj 2018. str. 77 dostupan na <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf> preuzeto 12.07.2019

4.4.3. Ministarstva RH

U sklopu financiranja malog i srednjeg gospodarstva veliku ulogu imaju Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvo turizma.

Njihova intervencija na poduzeća može se ocijeniti kao pozitivna jer mnogobojnim programima i poticajima utječu na stvaranje novih i razvoj postojećih subjekata MSP-a. Sve to zajedno utječe na stvaranje novih radnik mjesta, razvoj poduzetničke infrastrukture i cjelokupnog gospodarstva RH.

Donošenjem Programa za poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva Vlada RH želi poticati daljnji razvoj MSP-a. Uvjeti kreditiranja prilagođeni su poduzetnicima s povoljnijim kamatnim stopama, rokom otplate do 12 godina i počekom 6-24 mjeseca.

Poticajne mjere uključuju: ³³

- ◆ kreditiranje malih subjekata po povoljnijim uvjetima
- ◆ davanje jamstava za kredite
- ◆ pružanje stručne i savjetodavne pomoći pomoći subjektima malog gospodarstva
- ◆ davanje potpora za jačanje konkurentnosti
- ◆ davanje potpora za istraživanje i razvoj te primjenu inovacija

Osnovni ciljevi programa su:

- jačanje konkurentske prednosti malih i srednjih poduzeća
- razvoj poslovne infrastrukture
- uklanjanje administrativnih prepreka
- jačanje nadzora u dodjeli državnih potpora
- poticanje elektroničkog poslovanja
- porezno rasterećenje
- povećanje broja malih i srednjih poduzeća

Ministarstvo turizma provodi dva kreditna programa usmjerena ka stvaranju novih i razvoju postojećih malih i srednjih poduzeća u turističkoj djelatnosti. Krediti se odobravaju za ulaganja kojima se unaprjeđuje kvaliteta turističke ponude u nerazvijenim područjima kako bi se utjecalo na produljenje sezone i zaposlenje većeg broja sezonskih radnika.

³³ Zakon o poticanju malog gospodarstva 2016 čl.6 NN 56/13 dostupan na <https://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva> preuzeto 13.07. 2019

4.4.4. Privatni i javni fondovi

Sustav financiranja u Republici Hrvatskoj uključuje i privatne i javne fondove. Međutim njihov razvoj je tek započeo. Poslovni anđeli³⁴ prilikom investiranja stječu vlasnički udio i pružaju pomoć u daljnjem razvoju i komercijalizaciji projekata.

Kao mjeru poticanja takve vrste ulaganja neke države uvode poreznu olakšicu kojim država za svaki uloženi iznos ulaže isto toliko u projekt. Cilj takvih mjera je povećati atraktivnost ove vrste ulaganja.

CRANE (Croatian Business Angels Network) - je hrvatsko udruženje poslovnih anđela koje okuplja privatne investitore koji su zainteresirani za ulaganja u inovativne tvrtke u ranoj fazi razvoja, u vrijednosti između od 25.000 do 250.000 €. U Hrvatskoj postoje 24 poslovna anđela čiji je iznos ulaganja u 2017. godine iznosio oko 1,1 milijun €.

Od osnutka Udruge 2008. godine do danas ukupno je investirano više od 23 milijuna kuna što govori o slaboj razvijenosti ovog oblika financiranja poslovnog pothvata u Hrvatskoj. Investicije usmjeravaju prema inovativnim, proizvodnim projektima, s izraženom tehnološkom komponentom što omogućuje višestruki povrat investicije. Tri su ključna sektora u koja su ulagali europski poslovni anđeli u 2017. godini: FinTeh poduzeća, informacijska i komunikacijska tehnologija i zdravstvo.

Privatni fondovi za financiranje malih poduzeća su tek na početku svog razvoja. Prisutnost rizičnog kapitala je dosta niža u odnosu na potrebe malog gospodarstva. Rizični kapital predstavlja vrstu ulaganja financijskih ulagatelja u temeljni kapital poduzeća koja ne kotiraju na burzi, a imaju potencijal ostvariti visoke stope rasta tijekom razdoblja od 3 – 7 godina. Na području Republike Hrvatske djeluju 4 fonda rizičnog kapitala: Capital Croatia Partnership, SEAF, Horizonte Venture Management i Copernicus Adriatic. Fondovi rizičnog kapitala su najčešće osnovani kao dionička društva, a nalaze se u vlasništvu stranih kompanija i fondova.

³⁴ Poslovni anđeli su privatne osobe koje su spremne uložiti kapital i unijeti svoje poduzetničko znanje u nova, brzorastuća, mala poduzeća tj. osobe koje su spremne podnijeti rizik nesigurnih ulaganja.

4.5. Ograničavajući čimbenici daljnjeg razvoja malih i srednjih poduzeća

Mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj kao i u ostalim tranzicijskim zemljama susreću se s brojnim ograničenjima koja im onemogućuju daljnji razvoj.

Kao najvažnija ograničenja mogu se navesti:

- neefikasan pravosudni sustav
- administrativne prepreke (duga i skupa procedura osnivanja poduzeća i procesa likvidacije)
- obrazovni sustav koji nije usredotočen na pitanja važna za mala i srednja poduzeća
- otežani uvjeti dobivanja kredita
- visoke kamatne stope

Od svih navedenih ograničenja problem financiranja je najteži jer o njemu ovisi opstanak samog poduzeća. S tim problemom poduzetnici se susreću kroz cijeli radni vijek od osnivanja pa tokom cijelog postojanja poduzeća. Najčešći oblik vanjskog financiranja su i dalje krediti banaka koji imaju promjenjive kamatne stope, kratke rokove za otplatu i previsoke otplatne kvote što poduzetnicima predstavlja veliki problem posebno tokom prve godine poslovanja.

Ulaskom u Europsku uniju Hrvatskoj su se otvorila velika vrata a s njima i mogućnost novčane pomoći za daljnji razvoj dosad ne razvijenih sektora.

Intervencije države moraju biti vremenski i strukturno limitirane, kapitalna i druga međunarodna razmjena morabit što slobodnija za što su preduvjeti čvrsta i stabilna valuta, konvertibilnost domaće valute i jak i stabilan bankarski sustav.

Utjecaj države na cijene mora biti limitiran s ciljem održavanja makroekonomske stabilnosti, uravnoteženog proračuna i stvaranja savršeno konkurentnog tržišta.

ZAKLJUČAK:

Malo gospodarstvo je temelj razvoja svake zemlje. Mala i srednja poduzeća postaju sve značajniji gospodarski subjekti ne samo zbog utjecaja na gospodarstvo već i zbog socijalnog značaja. Hrvatska kao i ostale zemlje mora biti svjesna prednosti koje ono donosi i utjecaj koji ima na zaposlenost, prihode i BDP. No, unatoč tome malo gospodarstvo u Hrvatskoj nije dovoljno konkurentno, ne proizvodi visoko kvalificirane proizvode, mali broj takvih poduzeća ima visok potencijal rasta, poduzetničkookruženje nije povoljno, poduzeća se susreću s velikim problemima glede financiranja što predstavlja značajna ograničenja koja je potrebno otkloniti kako bi se ovaj sektor mogao razvijati i opstati na tržištu.

Bez obzira koliko ta ista poduzeća pozitivno utjecala na gospodarstvo, ono im ne vraća u jednakoj mjeri. Vrlo često se javljaju problemi koje takva poduzeća nisu u mogućnosti samostalno riješiti, pri čemu se najviše ističe problem pristupa kapitalu za osnivanje i razvoj. U Republici Hrvatskoj sektoru malih i srednjih poduzeća su dostupni tradicionalni izvori financiranja poput bankovnih kredita i leasinga, dok financiranje rizičnim kapitalom gotovo i da ne postoji. Zbog male mogućnosti samo financiranja hrvatsko financijsko tržište je i dalje slabo razvijeno. Stoga je od posebne važnosti pravilno poticanje malih i srednjih poduzeća u obliku kreditiranja malih subjekata po povoljnijim uvjetima, davanje jamstava za kredite, pružanje stručne i savjetodavne pomoći pomoći subjektima malog gospodarstva i slično.

Poduzetništvo je turbulentno i zahtjeva stalnu prilagodbu novim uvjetima na tržištu, a koliko je ono zapravo značajno za gospodarski rast i razvoj potvrđuje činjenica da je izrađena Strategija razvoja poduzetništva 2013. – 2020. s kojom se želi postići povećanje konkurentnosti maloga gospodarstva u Hrvatskoj, uklanjanje administrativnih prepreka, veća ulaganja u r&d, viši stupnjem inovacija, rast izvoza te poboljšani pristup financiranju.

U budućnosti će svakako biti potrebno raditi na uklanjanju administrativnih prepreka, naročito one vezane uz dugotrajne i skupe procedure za pokretanje i likvidaciju poduzeća, potrebna je veća efikasnost pravosuđa, povoljniji uvjeti kreditiranja i općenito veće povjerenje u sektor malog i srednjeg poduzetništva koje je temeljni pokretač razvoja Republike Hrvatske.

LITERATURA:

Knjige:

- Cvijanović, V., i Kusić, S. (2002), Izravna strana ulaganja kao izvor financiranja investicija: usporedna analiza tranzicijskih ekonomija s primjerom Republike Hrvatske, Financijska teorija i praksa, vol. 26, no.4
- Cvijanović, V., Marović, M. i Sruk, B.: Financiranje malih i srednjih poduzeća, Zagreb 2008.
- Horvat, Đ.; Tintor, Ž.(2006.) Poduzetnička ekonomija, Zagreb: Trgovačka akademija
- Krišto, J. (2011) Poticanje razvoja i financiranje malih i srednjih poduzeća, u Leko, V. i Stojanović, A. (ured) Modeli financiranja namjena koje sadrže javni interes, Zagreb: Grafit-Gabrijel
- Škrtić, M.; Poduzetništvo, Sinergija, Zagreb, 2006.
- Škrtić M., Mikić M.; Poduzetništvo, Sinergija, Zagreb, 2011.
- Žager, Katarina, Dečman Nikolina, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Zagreb 2015,
- Žager, K. I suradnici 2009, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Mikrorad, Zagreb,

Internet izvori:

- ◆ <https://lider.media/aktualno/biznis-i-politika/hrvatska/krvna-slika-malih-i-srednjih-poduzeca-u-hrvatskoj/>
- ◆ <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2018-HR.pdf>
- ◆ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-croatia_hr.pdf
- ◆ file:///C:/Users/jadra/Downloads/Statističke_informacije_lipanj_2018.pdfž
- ◆ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/11-01-01_04_2018.htm
- ◆ https://bib.irb.hr/datoteka/197275.Programi_financiranjapdf
- ◆ <https://hamagbicro.hr/>
- ◆ <https://www.hbor.hr/>
- ◆ <https://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva>
- ◆ <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>
- ◆ <https://www.zakon.hr/z/297/Zakon-o-obrtu>
- ◆ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-02-02_01_2019.htm
- ◆ <http://zadruga.coop/hr/lista-dokumenata/analize/3>

POPIS TABLICA:

TABLICA 1: Kriterij razvrstavanja poduzeća

TABLICA 2: Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o računovodstvu

TABLICA 3: Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva

TABLICA 4: Klasifikacija poduzeća prema direktivi Europske unije (2013/34)

TABLICA 5: Zadruga, zadrugari i zaposleni u Hrvatskoj 2017.godine

TABLICA 6: Broj aktivnih obrta i zaposlenih u obrtima u Hrvatskoj, prosinac 2017.

TABLICA 7: Vrijednost robnog izvoza RH u mil. €

TABLICA 8: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu 0d 2013. do 2017.

TABLICA 9: Veličina poduzeća i zaposlenost u 2016. i 2017.godini

TABLICA 10: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u mikro i malim poduzećima 2013-2017.

TABLICA 11: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u srednjim poduzećima 2013-2017.

TABLICA 12: Struktura pravnih osoba prema oblicima vlasništva i područjima NKD-a 2007., stanje 31. 12. 2018.

TABLICA 13: Veličina poduzeća i prihodi u 2016. i 2017.godini